

Kees en Margriet van der Kooi, **Goed gereedschap is het halve werk. De urgentie van theologie in pastoraat en zielzorg.**

Uitg. Boekencentrum,
Utrecht 2017, 174 pag., ISBN
9789023950448, € 16,99.

Goed gereedschap is een bijzonder boek, alleen al doordat het is geschreven door een echtpaar: Kees en Margriet van der Kooi. In 15 hoofdstukjes beschrijft Margriet, bijna 40 jaar geestelijk verzorger in verschillende ziekenhuizen, steeds één pastoraal gesprek waarin zij een verhaal uit de Bijbel aanbiedt aan de pastorant. Vervolgens schrijft Kees, hoogleraar Systematische Theologie aan de VU, daarover een theologische reflectie.

De beschreven gesprekken gaan over thema's waarop iedere geestelijk verzorger regelmatig stuit: overbelasting, er niet mogen zijn, schaamte, angst, misbruik, een kind dat sterft, stemmen horen. Steeds wordt duidelijk gedemonstreerd hoe Margriet haar bagage aan ver-

halen en andere teksten uit de Bijbel inzet in deze gesprekken en wat dat bij de betreffende pastorant lijkt te bewerkstelligen. Zo lezen we over de inzet van het verhaal van Maria en Martha die Jezus in hun huis ontvangen, van het verdriet en de woede van Jezus bij de dood van Lazarus, van het welkom aan de verloren zoon, en vele andere verhalen en teksten. Zo gezien zou je dit boek een vervolg kunnen noemen op het boekje van Peter Bukowski, *De Bijbel ter sprake brengen*. Ook het boek van de Van der Koois is zeer instructief voor wie de eigen vaardigheid in dit opzicht zou willen vergroten.

Opvallend vind ik dat Margriet van der Kooi bij herhaling nogal stevig uit de hoek komt in de gesprekken. Wie zich afvraagt hoe een geestelijk verzorger als 'tegenover' op kan treden, vindt hier vele voorbeelden. Tegelijk stelt zij haar optreden en inbreng direct en uitdrukkelijk onder kritiek van collega's (p. 152, p. 167). Elke beschrijving van een pastoraal gesprek wordt gevolgd door een reflectie van de hand van Kees van der Kooi. Deze reflecties zijn onderling nogal verschillend. Meestal legt hij de vinger bij wat de pastor wel deed en juist niet, en attendeert de lezer op meer verborgen aspecten in het gesprek

die hem of haar wellicht waren ontgaan. Soms gaat hij daarna uitgebreid in op het thema van het gesprek, bijvoorbeeld waar het over schaamte en angst ging (p. 94 e.v.), soms geeft hij uiteenzettingen over de verhouding tussen de theologische vakken en discussies tussen theologen (p. 64 e.v.), soms volgt een korte beschrijving van theologische begrippen (p. 38 e.v.). Al naar gelang de eigen interesse van de lezer zal de ene reflectie meer aanspreken dan de andere.

Dit boek voert vooral een pleidooi voor het inzetten van levensbeschouwelijke en theologische opvattingen in de geestelijke verzorging (en trouwens ook in andere vormen van begeleiding, maar dat terzijde) én voor de eigen theologische reflectie op die opvattingen. Dat zou de eigen bijdrage van de geestelijk verzorger in de interdisciplinaire zorg volgens de auteurs moeten zijn. En dat de christelijke traditie als bron van opvattingen in tal van situaties hout snijdt, maakt zij wat mij betreft overtuigend duidelijk. Onduidelijk blijft welke doelgroep de auteurs op het oog hebben voor hun boek. Mijn eerste indruk was dat het geschreven is voor geestelijk verzorgers. Zij kunnen hier naar mijn idee ook zeker hun voordeel mee doen. Maar het exposé over de

VGZ (p. 157), de uitleg over de strekking van het boek 1984 van Georg Orwell (p. 91) en over de secularisatie (p. 53-54) suggereren eerder een veel minder ingevoerd lezerspubliek. Het boek is prettig geschreven en de hoofdstukjes zijn kort gehouden. Bovendien is het voorzien van een bibliografie, een register van zaken en een register van namen.

De rijkdom van het boek zit voor mij vooral in de beschreven gesprekken en de rol die de geestelijk verzorger daarin speelt, en dan met name haar inhoudelijke inbreng. Zo'n inkijkje in de keuken van een collega krijg je maar zelden en daarvoor komt haar lof en dank toe. Dat maakt ook dat ik, dit boek gelezen hebbend, erg nieuwsgierig ben geworden naar vergelijkbare boeken geschreven door collega's uit andere levensbeschouwelijke tradities, om te lezen wat zij uit hun levensbeschouwelijke en/of theologische gereedschapskistjes te voorschijn halen om patiënten tot 'refiguratie' (p. 166) uit te nodigen. Ik hoop van harte dat we een en ander tegemoet kunnen zien.

Anneke de Vries, geestelijk verzorger en KPV-trainer in het Radboudumc Nijmegen en is tevens vrijgevestigd supervisor